

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1944 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (s. k. bookmakeri).

Första lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 141 i första kammaren av herr *Holmström m. fl.* och nr 221 i andra kammaren av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.* I motionerna, vilka äro likalydande, hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och skyndsamt förslag rörande införandet av skärpt straffansvar för illegal vadhållning (s. k. bookmakeri).

I Sverige kom vadhållning vid hästtävlingar genom så kallad totalisator i bruk i början av 1890-talet. Sedan högsta domstolen i ett år 1895 meddelat utslag i mål om ansvar för anordnande av sådan vadhållning funnit det åtalade förfarandet icke vara av beskaffenhet att ansvar kunde därför ådömas (Nytt Juridiskt Arkiv 1895 s. 290), yrkades i en vid 1896 års riksdag väckt motion sådan ändring av gällande lagbestämmelser, att all vadhållning genom totalisator måtte såsom olaglig och straffbar anses.

I skrivelse nr 103 i anledning av motionen framhöll riksdagen, att det syntes riksdagen som vore den form av vadhållning, vilken totalisatorn hade till ändamål att förmedla bland den vid kapplöpning närvarande allmänheten, så nära besläktad med lotterispel, att de motiv, som föranlett tillkomsten av förordningen den 6 augusti 1881 angående förbud mot lotterier, även borde konsekvent leda till förbud mot vadhållning av ifrågavarande slag. Riksdagen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta förslag till lagbestämmelser mot användning av totalisator för vadhållning bland allmänheten i sammanhang med offentliga kapplöpningar.

Den 4 februari 1898 utfärdade Kungl. Maj:t förordning (nr 6) angående förbud mot anordnande av vadhållning medelst så kallad totalisator, enligt vilken förordning vid kapplöpning eller annan tävlan vadhållning medelst så kallad totalisator eller på annat därmed jämförligt sätt ej finge för allmänheten anordnas.

Vid såväl 1911 som 1920 års riksdagar väcktes motioner i syfte att totalisator skulle få användas vid vadhållning vid sådana hästtävlingar, som företrädesvis befundes ägnade att verka till hästavelns befrämjande, därvid lämplig andel av vadhållningssumman skulle få disponeras till detta ändamål. Sedan av vederbörande utskott avgivits avstyrkande utlåtanden över motionerna, fann riksdagen desamma icke föranleda någon åtgärd.

Jämväl vid 1922 års riksdag väcktes inom riksdagens båda kamrar lika-lydande motioner, vari framfördes enahanda önskemål som i nyss berörda motioner. Jordbruksutskottet, dit motionerna hänvisades, tillstyrkte i sitt utlåtande motionärernas hemställan, men enär riksdagens kamrar vid ärendets behandling stannade i olika beslut, föranledde motionerna ingen riksdagens åtgärd.

En annan utgång fick frågan vid 1923 års riksdag. I anledning av två lika-lydande motioner, nr 119 i första kammaren och nr 48 i andra kammaren, och under hänvisning till vad som anförts i jordbruksutskottets utlåtande nr 8 över motionerna anhöll riksdagen i skrivelse nr 31, att Kungl. Maj:t för beredande av medel till understöd åt landets hästavel ville medgiva, att vissa av Kungl. Maj:t godkända föreningar vid offentliga kapplöpningar och travtävlingar tillätes anordna vadhållning för allmänheten medelst totalisator, under villkor att föreningarnas vinst av totalisatorn, med skäligt avdrag för omkostnaderna, inbetalades till statsverket för främjande av den svenska hästaveln samt för övrigt under iakttagande av de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt utfärda.

Med anledning av riksdagens skrivelse utfärdade Kungl. Maj:t den 4 maj 1923, med upphävande av 1898 års förordning, kungörelse angående anordnande av vadhållning medelst så kallad totalisator (nr 87). I kungörelsen stadgades, att vid kapplöpning eller annan tävlan vadhållning medelst så kallad totalisator eller på annat därmed jämförligt sätt icke finge för allmänheten anordnas med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Sådant tillstånd finge lämnas allenast förening eller annan sammanslutning, som hade till ändamål att för hästavelns befrämjande hålla offentliga kapplöpningar eller travtävlingar, samt under villkor att vinsten av totalisatorn, med av Kungl. Maj:t bestämt, skäligt avdrag för omkostnaderna, inbetalades till statsverket för att användas till understöd av landets hästavel och att sökanden ställde sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, Kungl. Maj:t kunde finna erforderligt för tillståndets åtnjutande meddela. För förseelse mot kungörelsen stadgades straff av böter från och med tio till och med ettusen kronor, varjämte föreskrevs, att så mycket av insatserna, som skolat tillfalla anordnaren av vadhållningen, skulle vara förverkat.

I samband med reglering av den s. k. tippningen ersattes 1923 års kungörelse av förordningen den 7 juni 1934 (nr 237) angående vadhållning i samband med tävlingar. Sistnämnda förordning upphävdes i sin tur genom utfärdandet av den alltjämt gällande lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 20).

Enligt 1 § lotteriförordningen må lotteri om penningar eller penningars värde icke utan tillstånd av Kungl. Maj:t för allmänheten anordnas i andra fall eller i annan ordning än som i förordningen för särskilda fall (2, 3 och 5 §§) stadgas. Som lotteri skall anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Vad i förordningen stadgas skall jämlikt

8 § äga tillämpning jämväl å sådant lotteri, vid vilket såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i viss sammanslutning, därest denna tillkommit väsentligen för anordnande av lotteri eller lotteriet eljest, såsom med avseende å omfattningen eller de villkor, varunder deltagande må ske, är att jämställa med lotteri, anordnat för allmänheten. Förseelse mot lotteriförordningen straffas jämlikt 10 § första stycket med dagsböter. Vid upprepad förseelse eller då omständigheterna eljest äro försvärande må enligt andra stycket i samma paragraf till fängelse i högst ett år dömas. Då någon dömes för förseelse mot förordningen, skola jämlikt 11 § bland annat uppburna insatser förverkas till Kronan.

Med stöd av 1 § lotteriförordningen meddelar Kungl. Maj:t för ett år i sänder tillstånd för olika travsällskap, kapplöpningsklubbar och andra hästsportorganisationer att å fastställda tider och platser vid offentliga travtävlingar eller kapplöpningar anordna vadhållning medelst totalisator. Sådant tillstånd har för innevarande år lämnats 15 sällskap som anordna travtävlingar och 6 klubbar som anordna kapplöpningar. I det kungl. brev av den 22 december 1943 varigenom meddelats tillstånd att anordna vadhållning medelst totalisator vid travtävlingar har Kungl. Maj:t föreskrivit:

»att det skall åligga anordnare av vadhållning medelst totalisator att av de insatser, som göras för deltagande i vadhållning, innehålla ett belopp, motsvarande tjugoprocent av insatssumman,

att anordnare av vadhållning skall äga att av sålunda innehållet belopp för anskaffande och tillhandahållande av pris vid travtävlingar samt bestridande av andra kostnader för desamma tillgodogöra sig vad som återstår, sedan för statsverkets räkning avdragits så stor andel, som angivits i Kungl. Maj:ts beslut den 30 maj 1941 angående viss ändring i fördelningen av vid travtävlingar inflytande totalisatormedel, samt

att propositionerna för de travtävlingar, vid vilka vadhållning medelst totalisator äger rum, skola godkännas av lantbruksstyrelsen.

Kungl. Maj:t uppdrager åt lantbruksstyrelsen att, därest särskilda omständigheter sådant påkalla, medgiva ändring av ovan angivna tider och platser för ifrågavarande travtävlingars avhållande, att utfärda närmare bestämmelser för anordnande och kontroll av vadhållningen medelst totalisator vid travtävlingarna, samt att avgöra meningsskiljaktighet, som kan komma att uppstå travsport- och kapplöpningsorganisationerna emellan beträffande fördelningen av dagar för utnyttjande av respektive organisationer beviljade totalisatorstillstånd.»

Liknande föreskrifter ha av Kungl. Maj:t meddelats i fråga om anordnande av vadhållning medelst totalisator vid galopptävlingar.

Med stöd av det lantbruksstyrelsen givna bemyndigandet har styrelsen i särskilda skrivelser till de olika hästsportorganisationerna utfärdat närmare föreskrifter för anordnande och kontroll av vadhållningen. Själva vadhållningen äger rum i enlighet med ett av stuteriöverstyrelsen den 8 maj 1923 utfärdat vadhållningsreglemente för totalisatorspel vid hästtävlingar med däri

den 28 mars 1928, den 21 mars 1929 och den 18 mars 1931 beslutade ändringar samt, i förekommande fall, enligt ett av lantbruksstyrelsen den 15 januari 1937 utfärdat tillägg till samma reglemente, avseende s. k. kombinerad vadhållning å vinnare och andra häst, med däri av styrelsen den 4 maj 1938 och den 7 februari 1944 beslutade ändringar.

I fråga om statsverkets inkomster av totalisatorverksamheten samt totalisatormedlens användning får utskottet hänvisa till *dels* statsliggaren för budgetåret 1943/44 s. 652, *dels* statsverkspropositionen till innevarande riksdag, nionde huvudtiteln, punkt 52:o) ävensom jordbruksutskottets utlåtande nr 1 under samma punkt och *dels* vad utskottet anför i sitt yttrande här nedan.

I förevarande motioner erinras inledningsvis om innehållet i 1923 års kungörelse angående anordnande av vadhållning medelst så kallad totalisator, 1934 års förordning angående vadhållning i samband med tävlingar och 1939 års gällande lotteriförordning, varefter anföres vidare.

Som av ovanstående resumé över tidigare och nuvarande lagstiftning i detta ämne framgår, ha de svenska statsmakterna hittills icke uppmärksammat behovet av ett särskilt och effektivt skydd mot s. k. bookmakeri. »Bookmaker» är den internationellt brukliga termen på en person, som i samband med hästsportstävlingar driver en egen vadhållningsrörelse och sålunda träder i totalisatorns ställe gentemot de spelare, som anlita honom. Bookmakeri är — med undantag för England — förbjudet i de flesta länder där totalisator förekommer, och det kan, därest det icke från början effektivt undertryckes, utveckla sig till en ganska betydande fara för den legala totalisatorn. Bookmakern arbetar på så sätt, att han mottager insatser på de hästar, som tävla på en bana med totalisator, och därest en spelad häst vinner, utbetalar han samma odds som totalisatorn. Rent tekniskt parasiterar bookmakern alltså helt och hållet på totalisatorn, men i alla de fall, då en hos honom spelad häst icke vinner, stoppar han insatsen i egen ficka. Drivfjädern för allmänheten att spela hos en bookmaker är *dels*, att man tror sig kunna uppnå högre utdelning genom att icke låta insatsen gå i totalisatorn, som rent matematiskt fördelar vinsten på en segrande häst i förhållande till antalet satsade kronor, varigenom utdelningen blir lägre ju flera kronor som sättas på hästen. *Dels* frestar också bookmakern sitt klientel genom att han ofta lämnar längre kredit eller i varje fall accepterar insatsens erläggande i efterskott, sedan löpningen är avgjord.

Misstankar om att bookmakeri bedrives i Sverige har länge hysts av våra hästsportsorganisationer, och dessa misstankar ha också bekräftats av företagna undersökningar. Före den av kriget betingade avspärrningen ha sålunda aldeles säkert danska bookmakers opererat på Jägersrobanan vid Malmö, vilket bl. a. framgått vid den danska polisens avslöjande av bookmakeriaffärer i Köpenhamn. I Stockholm har vid ett tillfälle en dansk bookmaker häktats och utvisats utan att åtal anhängiggjorts. Vid andra tillfällen har polisanmälan gjorts av hästsportsorganisationerna i Stockholm, då dessa varit övertygade om att illegal vadhållning försiggått. Dessa anmälningar ha endast i ett enda fall resulterat i åtal. Detta gällde en person, som enligt hästsportsorganisationernas bestämda övertygelse sedan lång tid bedrivit en omfattande bookmakerirörelse i samband med tävlingarna på Solvalla och Ulriksdal och som flera gånger varit i polisförhör. År 1943 ställdes denne per-

son äntligen under åtal och dömdes av polisdomstolen i Stockholm till 30 dagsböter enligt lotteriförordningens § 1. Denna dom överklagades varken av åklagaren eller bookmakern, och en prövning i högre instans av förordningens tillämplighet har följaktligen aldrig ägt rum.

Även om lotteriförordningen i och för sig alltså skulle vara tillämplig på bookmakeri, är det emellertid uppenbart, att den bereder ett mycket bristfälligt skydd mot denna ytterst farliga företeelse. Det normala straffet för brott mot lotteriförordningen är böter, och det är tydligt att detta icke kan antagas verka särskilt avskräckande på en bookmaker, som kanske omsätter betydande summor. Härtill kommer att spelaren, d. v. s. den som verkställer en insats hos en bookmaker, överhuvud icke kan nås av något hom helst straff.

Skall en skärpt lagstiftning mot bookmakeri ha någon verklig nytta, bör den emellertid komma till stånd på ett så tidigt stadium som möjligt. Därest sådan illegal vadhållning en gång lyckats få fast fot, är den ytterst svår att utrota och sprider sig dessutom snabbt. Erfarenheterna från Danmark äro i detta avseende av stort intresse. Danmark är betydligt äldre som »totalisatorland» än Sverige och lagstiftningen i hithörande frågor är ungefär likadana som hos oss. Just på grund av denna bristfälliga lagstiftning har bookmakeriet fått en ytterst betänklig utbredning i Danmark. Där operera bookmakers icke blott på själva hästsportsbanorna utan även i stor omfattning inne i Köpenhamn, där de mottaga insatser på ett stort antal mindre restauranter och kaféer. Man har t. o. m. konstaterat, att bookmakerns agenter uppsöka arbetsplatserna på avlöningsdagar och i betydande omfattning mottaga spelinsatser av arbetarna. De danska hästsportsorganisationerna ha uppskattat det belopp som på senare tid omsatts hos Köpenhamns bookmakers till ca 5 miljoner kronor årligen. Den danska polisen har på senare år gjort stora ansträngningar för att söka komma bookmakeriet till livs och bundit en avsevärd personal vid denna uppgift, dock utan något nämnvärt resultat. Förslag föreligger också i Danmark om en betydande skärpning av straffet för bookmakeri — med fängelse som normalstraff — och på initierat håll är man av den uppfattningen, att därest man på ett tidigare stadium haft tillgång till en effektivare lagstiftning, skulle situationen aldrig ha kunnat utveckla sig på sätt som skett.

Det är synnerligen intressant att med Danmark jämföra förhållandena i Norge. I sistnämnda land upplever hästsporten för närvarande en högkonjunktur som vida överträffar de övriga skandinaviska länderna. Trots detta ha inga tendenser till bookmakeri kunnat spåras i samband med de norska tävlingarna. Detta står alldeles säkert i samband med det förhållandet, att totalisatorn i Norge redan från första stund åtnjutit ett effektivt skydd mot illegalt spel, i det normalstraffet för sådana förseelser i den norska lagen är fängelse.

I Sverige torde enligt initierat omdöme förhållandena nu ligga så till, att bestämda tendenser till bookmakeri visserligen kunnat spåras, men att denna illegala verksamhet ännu icke vunnit någon större utbredning eller hunnit organiseras i fastare former. Det borde därför finnas stora utsikter att kunna effektivt komma till rätta med denna företeelse, därest dels en tydlig definition av begreppet bookmakeri införes i lagen och dels och framförallt straffansvaret för sådana förseelser skärpes. För att nå detta mål bör frihetsstraff införas som det normala straffet för den, som gör sig skyldig till bookmakeri, och böter endast förekomma som undantag. All erfarenhet talar nämligen för, att bötesstraff icke verkar avskräckande på en person, som ägnar sig åt en sådan hantering som bookmakeri. Även

för möjligheten att kunna effektivt utreda ett sådant brott, är en straffskärpning starkt påkallad. Bookmakeri hör till de brottstyper, vilka äro mycket svåra att utreda och förebringa bevisning om. Därest endast bötesstraff är det normala, kan husrannsakan icke företagas av polismyndigheten, och enligt praxis kvarhållas en misstänkt person icke hos polisen, därest frihetsstraff ej är det normala straffet för brottet. En bookmaker som driver sin rörelse i större skala kan säkerligen antagas föra något slags anteckningar över sina transaktioner. Utan möjlighet att företaga kropps- eller husrannsakan bli svårigheterna att föra bevis mot den misstänkte orimligt stora, liksom denne också har betydande möjligheter att varna sitt klientel, därest han icke kan kvarhållas hos polisen under utredningens gång. Därjämte torde det böra allvarligt övervägas, huruvida icke straffansvar borde införas jämväl för den som ingår vad hos en bookmaker, varvid för sådan förseelse böter skulle bli det normala straffet, dock med skärpning till fängelse vid upprepande.

Totalisatorn har för Sveriges hästavel blivit av en så utslagsgivande betydelse, att det måste vara ett starkt allmänt intresse att den beredes ett effektivt skydd mot illegala utväxter. Ett sådant skydd är också i första hand ett direkt statsintresse, ty av det avdrag som göres från totalisatorinsatserna går lejonparten till statsverket och endast den mindre delen till den arrangerande hästsportsorganisationen. Detta är i synnerhet fallet med de högre omsättningarna på de större banorna, och det är just på dessa, som risken för en illegal vadhållning är aktuell. För varje insats, som på dessa banor går i bookmakers ficka i stället för att sättas i totalisatorn, undandrages staten och därmed i sista hand statens hästavelsvårdande uppgifter ett belopp motsvarande 14 procent av insatssumman. Man får en uppfattning om vad detta kan betyda, när man erfar att enbart under fjolåret till statsverket inlevererades 2 674 185 kronor från travtävlingar och 347 899 kronor från galopptävlingar, eller sammanlagt 3 022 084 kronor. Det är alltså icke blott sina egna utan främst statens intressen, som de totalisatorbeviljande hästsportsorganisationerna illvarataga, när de söka undertrycka varje form av illegal vadhållning. Det synes därför vara en rimlig begäran, att dessa organisationer härvidlag från statens sida erhålla det stöd, som en tydlig och framförallt effektiv lagstiftning i detta hänseende innebär.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från överståthållarämbetet och länsstyrelserna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, varjämte utskottet berett Jockeyklubben och Svenska travsportens centralförbund tillfälle att yttra sig över motionerna. De i anledning härav inkomna yttrandena ha såsom bilagor fogats vid utskottets utlåtande (Bil. A, G, J och K). Överståthållarämbetet har överlämnat yttranden från polismästaren, tjänstförrättande kriminalpolisintendenten och förste stadsfiskalen i Stockholm ävensom från tillförordnade extra stadsfiskalen B. Öhman och kriminalkommisarien R. D. Roberto därstädes (Bil. B—F). Länsstyrelsen i Malmöhus län har vid sitt yttrande fogat dels ett yttrande från poliskammaren i Malmö och dels ett gemensamt yttrande av Skånska fältrittklubben och Skånska travsällskapet (Bil. H och I).

I en från chefen för lantbruksstyrelsens stuteribyrå till utskottet inkommen promemoria med anledning av ifrågavarande motioner anföres bland annat följande.

I syfte att förebygga uppkomsten av en utbredd och svåråtkomlig bookmakerirörelse i likhet med den, som sedan länge florerat i t. ex. Danmark, anser lantbruksstyrelsen motionärernas förslag om införande av fängelse som normalstraff välbetänkt. Lantbruksstyrelsen är av den bestämda uppfattningen, att bötesstraff icke utgör ett tillräckligt korrektiv mot ifrågavarande slag av illegal vadhållning, i all synnerhet som de bötesbelopp, vilka nu kunna utdömas, icke äro av någon betydelse för vederbörande ur vare sig ekonomisk eller eljest avskräckande synpunkt.

Statsverkets inkomster av totalisatorn äro betydande. Därest den illegala vadhållningen får möjlighet att utveckla sig, torde därmed avsevärda belopp komma att undandragas totalisatorn. Härigenom skulle statsverkets andel av totalisatoromsättningen reduceras. Främst av denna orsak ligger det i statens eget intresse att såvitt möjligt förekomma uppkomsten av och verksam stävja illegala former av vadhållning.

Under återopande av det ovan anförda vill lantbruksstyrelsen livligt tillstyrka det av motionärerna framlagda förslaget.

Enligt 1 § lotteriförordningen den 19 maj 1939 må lotteri om penningar eller penningars värde icke utan tillstånd av Kungl. Maj:t för allmänheten anordnas i andra fall eller i annan ordning än som i förordningen för särskilda fall (2, 3 och 5 §§) stadgas. Som lotteri skall anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig, av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Vad i förordningen stadgas skall jämlikt 8 § äga tillämpning jämväl å sådant lotteri, vid vilket såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i viss sammanslutning, därest denna tillkommit väsentligen för anordnande av lotteri eller lotteriet eljest, såsom med avseende å omfattningen eller de villkor, varunder deltagande må ske, är att jämställa med lotteri, anordnat för allmänheten. Förseelse mot lotteriförordningen straffas jämlikt 10 § första stycket med dagsböter. Vid upprepad förseelse eller då omständigheterna eljest äro försvärande må enligt andra stycket i samma paragraf till fängelse i högst ett år dömas. Då någon dömes för förseelse mot förordningen, må jämlikt 11 § bland annat uppburna insatser förklaras förverkade till Kronan.

Att vadhållning medelst totalisator faller under lotteriförordningens bestämmelser framgår av den i 1 § givna definitionen av lotteribegreppet. Sådant vadhållning får sålunda icke anordnas för allmänheten utan att Kungl. Maj:t lämnat tillstånd därtill. Kungl. Maj:t brukar också för ett år i sänder lämna tillstånd för åtskilliga travsällskap och andra sammanslutningar att anordna totalisatorvadhållning vid offentliga travtävlingar och kapploppningar. Av de insatser som göras för deltagande i vadhållningen åligger det anordnaren att innehålla ett belopp, motsvarande tjugo procent av insatssumman. Större delen av sålunda innehållna belopp — i allmänhet fjorton procent av insatsernas summa — inbetalas till statsverket. Återstoden får den anordnande organisationen tillgodogöra sig för vissa närmare angivna ändamål, bland annat för anskaffande och tillhandahållande av pris vid trav- eller galopptävlingar. De belopp som genom totalisatorrörelsen tillföras statskassan äro betydande; för budgetåret 1944/45 beräknas de upp-

Utskottet.

gå till 3 000 000 kronor. Härtill kommer statens andel i den nöjesskatt som utgår på inträdesbiljetterna till själva tävlingarna. Av totalisatormedlen tillföres större delen — för nästkommande budgetår ett beräknat belopp av 2 156 000 kronor — stuteriväsandets fond, medan återstoden anslås till olika ändamål berörande stuteriväsandet och hästaveln i riket. Även av de medel som tillföras stuteriväsandets fond ställes visst belopp — för budgetåret 1944/45 155 000 kronor — till Kungl. Maj:ts förfogande för diverse ändamål, ägnade att främja hästaveln.

Utskottet vill icke göra något uttalande om önskvärdheten i och för sig av att vadhållning medelst totalisator förekommer vid hästtävlingar eller förordade åtgärder, varigenom sådan vadhållning skulle vinna ytterligare spridning. Vad utskottet här ovan anfört ger emellertid vid handen att totalisatorverksamheten blivit av avsevärd betydelse för det allmänna och för rikets hästavel. Och då statsmakterna tillåtit sådan vadhållning måste det uppenbarligen anses vara ett samhällsintresse att rörelsen bedrivs i legala former och att inkomsterna därav på avsett sätt komma det allmänna till godo. Därest illegal vadhållning förekommer eller kan väntas vinna insteg, böra fördensskull enligt utskottets mening åtgärder till förhindrande därav vidtagas. Från dessa utgångspunkter har utskottet tagit ställning till det genom förevarande motioner väckta spörsmålet om en effektivisering av lagstiftningen mot illegal vadhållning.

Av utredningen i ärendet framgår icke att illegal vadhållning för närvarande förekommer i större utsträckning i vårt land. Endast i ett fall har, såvitt kunnat utrönas, domstol fällt en person till ansvar för sådan förseelse. I motionerna liksom i flera av yttrandena däröver göres emellertid gällande, att illegal vadhållning vid hästtävlingar förekommer i betydligt större utsträckning än vad som blivit känt eller kan bevisas. Med hänsyn till de stora bevisningssvårigheter som föreligga vid brott av ifrågasvarande beskaffenhet, kan den obetydliga åtalsfrekvensen icke berättiga till slutsatsen att företeelsen är sällsynt. Då den illegala vadhållningen enligt vad erfarenheterna från vissa främmande länder synas giva vid handen är svår att utrota sedan den väl vunnit insteg, bör lagstiftningen i ämnet, såsom motionärerna framhålla, givas sådan utformning att den verkar avskräckande för personer, vilka hava för avsikt att bedriva sådan vadhållning.

Motionärerna ha föreslagit sådana ändringar i gällande bestämmelser, att en tydlig definition av begreppet bookmakeri införes i lagen och att straffet för sådan förseelse skärpes. Härjämte har i motionerna ifrågasatts att straffansvar införes jämväl för de personer som anlita bookmakern genom att hos honom ingå vad.

Till motivering av förslaget i förstnämnda hänseende ha motionärerna anfört att frågan om lotteriförordningens tillämplighet på bookmakeri veterligen icke varit föremål för prövning i högre instans. Att illegal vadhållning av ifrågasvarande slag är straffbar enligt lotteriförordningen kan emellertid icke vara föremål för tvekan. Att lotteriförordningen är tillämplig framgår med all tydlighet av den i 1 § upptagna definitionen av begreppet lotteri och

bestyrkes därav att lotteriförordningen, enligt vad övergångsbestämmelserna utvisa, var avsedd att träda i stället för bland annat förordningen den 7 juni 1934 angående vadhållning i samband med tävlingar. Någon särskild bestämning av vad som skall förstås med bookmakeri synes alltså icke vara av nöden. Då vadhållning i samband med tävlingar i åtskilliga hänseenden skiljer sig från lotterier i allmänhet och delvis synes böra betraktas ur andra synpunkter än dessa, kunde emellertid ifrågasättas att såsom i Danmark och Norge reglera sådan vadhållning i särskild författning vid sidan av lotteriförordningen. Genom en sådan ordning skulle bookmakeriets särskilda karaktär obestriddligen framstå på ett klarare sätt än vad nu är fallet. Utskottet har dock icke funnit tillräckliga skäl föreligga att nu förordna en lagstiftningsåtgärd av sådan räckvidd.

Till stöd för yrkandet om straffskärpning för illegal vadhållning ha motionärerna åberopat dels att ett bötesstraff icke verkar tillräckligt avskräckande och dels att hus- och kroppsrensningen eller anhållande icke skulle kunna tillgripas vid utredning av brott, därest frihetsstraff icke är det normala straffet för brottet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att bötesstraffet icke i högre grad torde verka avskräckande för personer vilka bedriva illegal vadhållningsverksamhet. Man torde kunna utgå från att de belopp som omsättas hos en bookmaker och de vinster som denne kan draga av rörelsen i allmänhet äro så betydande att risken för ett bötesstraff icke verkar avhållande på honom. Större betydelse i sådant hänseende måste tydligtvis tillmätas bestämmelsen i 11 § att den som gör sig skyldig till förseelse mot lotteriförordningen går förlustig för lotteriet uppburna insatser. Mest ändamålsenligt torde emellertid vara att vidga möjligheterna att ådöma frihetsstraff för sådan förseelse. För närvarande kan frihetsstraff — fängelse i högst ett år — ifrågakomma blott vid upprepad förseelse eller då omständigheterna eljest äro försvårade. En framkomlig väg för vinnande av det angivna syftet synes vara att — på sätt även ifrågasatts i ett över motionerna avgivet yttrande — vidtaga sådan ändring av lotteriförordningen, att anordnande utan vederbörligt tillstånd av vadhållning vid tävlingar blir att bedöma enligt 10 § andra stycket även utan att där stadgade förutsättningar för ådömande av frihetsstraff behöva föreligga. Genom en dylik ändring skulle fängelsestraff ingå i den normala strafflatituden för bookmakeri. Enligt utskottets mening bör frågan om en skärpning på detta eller annat lämpligt sätt av straffansvaret för illegal vadhållning vid tävlingar göras till föremål för närmare utredning.

En straffskärpning av nu ifrågasatt innebörd synes icke i och för sig erforderlig för tillgodoseende av den av motionärerna i andra hand åberopade grunden för straffskärpningen. Enligt lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål kan hus- och kroppsrensningen föreläggas hos den som är med skäl misstänkt för brott, varå efter lag kan följa straffarbete eller fängelse. Sådana åtgärder torde kunna tillgripas då grundad misstanke uppstått om förseelse mot lotteriförordningen i dess nuvarande lydelse, i varje fall om

vederbörande polismyndighet har anledning antaga att omständigheterna vid förseelsen komma att bedömas som försvårande. Uppenbart är emellertid att polismyndigheterna iakttaga en viss återhållsamhet vid användandet av ifrågavarande tvångsmedel för utredning av brott som i normala fall endast straffas med böter. Enligt utskottets mening är en sådan återhållsamhet också riktig. Med hänsyn härtill lär den av utskottet ifrågasatta straffskärpningen jämväl vara ägnad att i praktiken underlätta uppdragandet av förseelser av nu ifrågavarande beskaffenhet.

Införandet av bestämmelser om straff för personer som ingå vad hos en bookmaker kan icke förordas av utskottet. En sådan utvidgning av straffbarheten torde icke äga stöd i den allmänna rättsuppfattningen.

Utskottet får på grund av vad sålunda anförts hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner, I: 141 och II: 221, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om en skärpning av straffansvaret för anordnande utan tillstånd av vadhållning vid tävlingar.

Stockholm den 1 juni 1944.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Branting*, *Westman*, *Ahlkvist*, *Krügel*, *Siljeström*, *Ragnar Bergh* och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist*, *Gezelius*, *Hedlund* i Östersund, *Werner*, *Berg*, *Björling** och *Lindberg* samt fru *Gustafson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Till riksdagens första lagutskott.

Genom nådig remiss den 11 februari 1944 har överståthållarämbetet anbefallts att till utskottet avgiva utlåtande över i riksdagens båda kamrar väckta motioner, nr I: 141 och II: 221, angående skärpt straffansvar för illegal vadhållning, s. k. »bookmakeri».

I anledning härav får överståthållarämbetet, med överlämnande av infordrade yttranden från polismästaren samt tjänsteförrättande kriminalpolisintendenten och förste stadsfiskalen i Stockholm, anföra följande.

För åstadkommande av det med motionerna avsedda syftet, förebyggandet av en mera utbredd illegal vadhållning vid hästsporttävlingar, föreslå motionärerna *dels* att i den nuvarande lotteriförordningen av den 19 maj 1939 tydligt anges att i densamma inbegripes jämväl bookmaking, *dels* att normalstraffet för bookmaking sättes till frihetsstraff *och dels* att det bör tagas i övervägande att införa straffansvar jämväl för dem, som ingå vad hos en bookmaker.

Vad först frågan om lotteriförordningens tillämplighetsområde beträffar, förefinnes icke någon tvekan om att i förordningens uttryck lotteri jämväl ingår bookmaking. Enligt förordningens definition på lotteri avses nämligen därmed bland annat företag, däri efter vadhållning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Genom lotteriförordningens tillkomst upphävdes även en tidigare gällande förordning av år 1934 angående vadhållning i samband med tävlingar. Med hänsyn härtill torde något förtydligande av författningens tillämplighetsområde icke vara erforderligt.

Däremot kan möjlighet finnas för en bookmaker att undgå straffansvar på en annan av motionärerna icke angiven grund. Enligt lotteriförordningen falla endast för *allmänheten* anordnat lotteri under förordningens bestämmelser. Det torde vara att vänta att en person, som påkommit med bedrivande av bookmaking, söker fria sig från ansvar genom att göra gällande att vadhållningen icke hållits öppen för allmänheten, utan att i densamma deltagit endast av honom kända personer eller personer, tillhörande en viss bestämd organisation eller förening. Visserligen finnes i 8 § lotteriförordningen, i likhet med vad fallet är beträffande andra författningar, där endast gentemot allmänheten vidtagna anordningar inbegripas under författningen, införd den utvidgningen av begreppet »allmänheten», att förordningen inbegriper jämväl lotteri, i vars deltagande fordras medlemskap i viss sammanslutning, som tillkommit väsentligen för anordnande av lotteriet, eller lotteriet eljest, såsom med avseende å omfattningen eller de villkor, varunder deltagande må ske, är att jämställa med lotteri för allmänheten. Skulle emellertid domstolarna vid eventuella åtal mot bookmakers mot dessa tillämpa samma välvilliga tolkning av sistnämnda bestämmelser som förekommit i mål om ansvar mot andra författningar, där motsvarande föreskrift om tolkning av uttrycket »allmänheten» förekommer, t. ex. förordningen angående biograf föreställningar, skulle en till medlemmar i en viss förening eller organisation begränsad vadhållning falla utanför lotteriförordningens bestämmelser och alltså vara lagligen tillåten. Därest en dylik tolkning skulle komma till tillämpning vid inom sammanslutningar med stort medlemsantal bedri-

ven bookmaking, komme de av motionärerna framhållna intressena av att rätten till vadhållning vid hästtävlingar verkligen förbehålles den med Kungl. Maj:ts tillstånd bedrivna totalisatorn, otvivelaktigt att trädas för nära. Då det emellertid synes överståthållarämbetet finnas anledning till förmodan *dels* att någon bookmaking i dylika sammanslutningar icke bedrivs, åtminstone icke i någon större omfattning, *och dels* att domstolarna komma att tilllämpa en strängare tolkning av begreppet »allmänheten» vid förekomst av bookmaking än då det t. ex. gäller anordnande av vissa tillställningar m. m., finner överståthållarämbetet icke anledning föreslå någon ändring av förordningens bestämmelser i detta hänseende.

Beträffande därefter de föreslagna straffskärpningarna anser sig överståthållarämbetet icke kunna tillstyrka desamma införande i lotteriförordningen. Då, såsom av kriminalpolisintendenten påpekats, fängelsestraff finnes intaget i straffskalan för överträdelse av vadhållningsförbudet i fråga, är polismyndigheten alltid berättigad att företaga hus- och kroppsrannsakan vid uppkommen misstanke om överträdelse av förordningen. Att införa fängelse såsom normalstraff för ifrågavarande förseelse synes överståthållarämbetet ej svara mot det allmänna rättsmedvetandet angående denna förseelses art. Den i förordningen givna möjligheten att döma till fängelse vid upprepad förseelse eller vid försvårande omständigheter — vilket sistnämnda ersatt de i den upphävda förordningen av 1934 angående vadhållning i samband med tävlingar straffkvalificerande grunderna att förseelsen skett i större omfattning eller yrkesmässigt — torde vara ur preventiv synpunkt tillräcklig för att förhindra att den illegala vadhållningen vid hästtävlingar vinner någon större utbredning. Detta synes även bestyrkas av det förhållandet att, enligt vad motionärerna vitsorda, bookmaking vid sidan av totalisatorn icke torde hava förekommit annat än i mycket obetydlig utsträckning under det tjugotal år totalisatorsspel med Kungl. Maj:ts tillstånd bedrivits här i landet. Vad slutligen beträffar införande av straff jämväl för den, som ingår vad hos en bookmaker, anser sig överståthållarämbetet icke kunna förorda en dylik utsträckning av straffansvaret.

Överståthållarämbetet finner sig sammanfattningsvis således icke kunna tillstyrka genomförandet av de av motionärerna föreslagna ändringarna i gällande lagstiftning angående vadhållning i samband med hästtävlingar.

Stockholm den 29 mars 1944.

TORSTEN NOTHIN.

Gert Boëthius.

Bilaga B.

Till överståthållarämbetet.

Såsom yttrande över en i riksdagen framställd motion om utredning och förslag rörande införandet av skärpt straffansvar för illegal vadhållning, får jag, efter att hava infordrat yttrande i ärendet från kriminalpolisintendenten, vördsamt åberopa vad t. f. kriminalpolisintendenten Nils Luning i bifogade yttrande anført.

De remitterade handlingarna återgå.

Stockholm den 3 mars 1944.

ERIK ROS.

Bilaga C.

Till herr polismästaren.

Genom remiss den 16 februari 1944 har jag anbefallts avgiva yttrande över inom riksdagen väckt motion om skärpning av straffansvaret för illegal vad-hållning (s. k. bookmakeri).

Med anledning härav får jag, med överlämnande av infordrat yttrande från kommissarien R. D. Roberto, värdsamt anföra följande.

För att på ett effektivt sätt kunna komma till rätta med bookmakeri anse motionärerna, vilka emellertid icke äro fullt övertygade om att Kungl. Maj:ts lotteriförordning den 19 maj 1939 är tillämplig på sådan företeelse, att det är erforderligt, att en tydlig definition av begreppet bookmakeri införes i lagen samt att framförallt straffansvaret för sådan förseelse skärpes. Motionärerna förorda, att frihetsstraff fastställes som det normala straffet för den, som gör sig skyldig till bookmakeri, samt att straffansvar införes jämväl för den som ingår vad hos en bookmaker. Den föreslagna straffskärpningen för bookmakeri skulle underlätta utredningen och bevisningen, enär en sådan åtgärd skulle möjliggöra, att kropps- och husrannsakan samt anhållande av den brottslige kunde ske, då så vore erforderligt. Motionärerna förmena nämligen, att dylika åtgärder icke kunna vidtagas, därest normalstraffet för ett brott är böter.

Lotteriförordningen är, som framgår av stadgandet i 1 § i förordningen, tillämplig å lotteri om penningar eller penningars värde. Som lotteri skall anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Av stadgandet synes otvetydigt framgå, att lotteriförordningen är tillämplig på bookmakeri. Införande av en »tydlig definition» å denna företeelse i förordningen förefaller mig därför knappast erforderlig.

Förseelse mot lotteriförordningen straffas med dagsböter. Vid upprepad förseelse eller då omständigheterna eljest äro försvårande kan fängelse upp till ett år ådömas. Dessutom kan bistraff, infattande bl. a. förverkande av uppburna insatser, utmätas. Enligt lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål kan hus- och kroppsrensningen företagas hos den som är med skäl misstänkt för brott, varå efter lag kan följa straffarbete eller fängelse. Således torde sådana åtgärder kunna vidtagas vid förseelse mot lotteriförordningen i dess nuvarande lydelse. Vad åter angår anhållande av person, tillgripes i regel sådan åtgärd endast, försåvitt straffarbete kan följa å brottet. Därest förseelse mot lotteriförordningen skall kunna leda till ett sådant ingripande fordras därför att å förseelsen skall kunna följa straffarbete.

Av ovanstående torde framgå, att införande av straffarbete som påföljd för förseelse mot lotteriförordningen endast skulle ur utrednings- och bevisningssynpunkt medföra den fördelen, att den felande skulle kunna anhållas. Denna fördel torde emellertid icke böra tillmätas sådan vikt, att ändring i straffansvaret bör påkallas.

Av kommissarien Robertos yttrande framgår, att kriminalavdelningen härstädes haft att handlägga få utredningar angående bookmakeri. Då således sådana företeelser synas vara sällsynta, förefaller det som om det nuvarande straffet ur avskräckande synpunkt vore tillfyllest. Även om förhållandena å ifrågavarande område skulle utvecklas på sätt som skett i Danmark och Norge, torde den nuvarande lagstiftningen erbjuda möjligheter för ett

effektivt ingripande. Som redan anförts kan nämligen förseelse mot förordningen föranleda fängelsestraff, därest omständigheterna äro försvårande. Drives bookmakeri i större omfattning, torde det vara att antaga, att sådant straff kommer till användning. På grund av det anförda anser jag, att nu gällande straffsatser äro lämpliga och motsvara förseelsens svårighetsgrad.

Som ovan antytts föreslå motionärerna, att straff införes för den som ingår vad hos en bookmaker. Då lika starka skäl tala för att den bestraffas, som köper en lott från ett lotteri, som anordnats utan tillstånd, samt ett sådant förfarande knappast torde av allmänheten uppfattas som brottsligt, vill jag ifrågasätta lämpligheten av den av motionärerna föreslagna åtgärden.

På grund av vad jag sålunda anført får jag vördsamt som min mening uttala, att jag ej anser skäl föreligga för ändring av nuvarande lagstiftning på ifrågasvarande område på sätt motionärerna föreslagit.

Stockholm den 1 mars 1944.

NILS LÜNING.

T. f. kriminalpolisintendent.

Bilaga D

Till herr kriminalpolisintendenten.

Ålagd avgiva yttrande över bifogade motion i riksdagens båda kamrar om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning, s. k. bookmakeri, får jag vördsamt anföra:

Sedan hösten 1939 då mål angående förseelse mot olika förordningar handlagts å kriminalavdelningens 3:e rotel, hava mål angående s. k. bookmakeri förekommit i endast två eller tre fall, varav ett fall ledde till åtal. Nämda fall avser då tre personer hördes 1942 på begäran av landsfiskalen i Solna distrikt angående bookmakeri på Ulriksdals kapplöpningsbana. Personerna hördes ånyo 1943 på begäran av samme landsfiskal, och framkom då under förhören, att en av dem även gjort sig skyldig till bookmakeri på Solvalla travbana. Personen i fråga ställdes under åtal vid härvarande polisdомstol och dömdes till dagsböter. Detta fall torde vara identiskt med det av motionären omnämnda. Ingenting motsäger emellertid, att bookmakeri förekommit i större omfattning på Solvalla travbana, som torde vara den enda hästsportplats i Stockholm med totalisator. Förhållandena torde vara så, som motionärerna anført, att bestämda tendenser till bookmakeri kunnat märkas, men att verksamheten ännu icke vunnit någon större utbredning eller hunnit organiseras i fastare former, men att ganska betydande fara för den legala totalisatorn föreligger, därest bookmakeriet icke från början effektivt undertryckes. Skall den legala totalisatorn erhålla ett effektivt skydd, torde det vara erforderligt med skärpt straff för s. k. bookmakeri, lämpligast genom att begreppet bookmakeri införes i lotteriförordningen, och att, såsom motionärerna föreslå, frihetsstraff införes för förseelser av ifrågasvarande slag, vilket, förutom att det verkade mera avskräckande än vetenskapen om att endast bötesstraff kunde ådömas, skulle betydligt underlätta polisutredningen och möjligheten att förebringa bevisning, enär hus- och kroppsrensningen då kan företagas för sökande efter skriftliga bevis såsom anteckningar, skriftväxlingar, skuldsedlar eller kvitton.

Huruvida straffansvar skall införas för den som ingår vad hos bookmaker, avstår jag från att yttra mig om. Skall straffansvar införas, bör böter bli det normala straffet.

Stockholm den 28 februari 1944.

R. D. ROBERTO.
Kriminalkommissarie.

Bilaga E.

Återställes vördsamt till överståthållarämbetet under åberopande av innehållet i bifogade skrivelse av den 16 mars 1944. Vad i denna skrivelser sista stycke nämnes om svårigheterna för åklagar- och polismyndigheterna att ingripa mot företag av det slag varom är fråga, får jag ytterligare understryka. Önskar man ernå ett verkligt effektivt skydd mot »bookmaking» är det nödvändigt med en skärpning av lotteriförordningens hithörande bestämmelser, i vad avser vadhållning. De lagrum som här komma i fråga äro 1 samt 6—8 §§ i förordningen. Vad särskilt 8 § beträffar, får jag erinra om den tolkning praxis givit i sak likalydande lagrum i andra förordningar, exempelvis § 1 mom. 2 i förordningen ang. biografföreställningar. Sålunda har anordnandet av biografföreställningar, där o censurerad film visats för medlemmar i föreningar, organisationer o. d., icke ansetts utgöra filmförevisning för allmänheten. För anordnandet av vadhållning under enahanda omständigheter torde följaktligen med nuvarande lagstiftning icke erfordras särskilt tillstånd.

Stockholm i åklagarmyndighetens expedition den 18 mars 1944.

EUGEN GLAS.

Bilaga F.

Till herr t. f. förste stadsfiskalen.

Förelagd inkomma med yttrande över inom riksdagen väckt motion om skärpning av straffansvar för illegal vadhållning (s. k. bookmakeri) får jag härmed vördsamt anföra följande.

Motionen har föranletts av farhågor, att en illegal vadhållning vid hästsportplatserna i riket skulle kunna uppstå på grund av de i Kungl. Maj:ts lotteriförordning den 19 maj 1939 enligt motionärernas förmenande alltför låga straffsatserna. Man har därvid hänvisat till utvecklingen i Norge och Danmark. I Norge, där normalstraffet för »bookmaking» är fängelse, synas tendenser till dylik illegal vadhållning icke föreligga, trots att totalisatorspelen där fått stor omfattning, medan i Danmark, där normalstraffet är böter, »bookmaking» fått en betänkelig utbredning.

Den i Sverige tillämpliga författningen är ovannämnda kungl. lotteriförordning, vari bestämmelser givas om »lotteri om penningar eller penningars värde», därvid som lotteri skall anses »varje företag, däri efter lotting, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare».

Denna beskrivning synes väl täcka även begreppet »bookmaking», varför jag icke anser någon »tydlig definition» vara av behovet påkallad.

Straffet för förseelse mot lotteriförordningen är böter eller vid uppreade förseelser eller eljest försvårande omständigheter fängelse i högst ett år, varjämte uppburna insatser må kunna förverkas. Motsvarande bestämmelse i det danska förslaget till »Totalisatorlov» återfinnes i dess 7 §: »Spil udenfor den i Henhold til ovenstaaende indrettede og auktoriserede Totalisator — hos saakaldte 'bookmakers' e. l. — er forbudt, personer, der som bookmakers e. l. foranstalter eller forestaar ulovligt Spil ved Væddeløb eller anden Vædekamp, straffes med Hæfte, ikke under 14 Dage, hvilken Straf i Gentagelsestilfælde kan stige til Fængsel i 1 Aar. Har den ulovlige Handling medført et Afgiftstab for Statskassen, vil den Skyldige desuden have at erlægge den Afgift, som Staten saaledes har mistet; kan Afgiften ikke nøjagtigt udfindes, erlægges et efter Rettens Skøn fastsat Beløb.»

Straffet är sålunda i Danmark högst 14 dagars »Hæfte» samt vid uppreade förseelser fängelse i högst ett år.

Vid en jämförelse mellan det danska lagförslaget och lotteriförordningen finner man alltså, att straffmaximum är lika, medan det svenska normalstraffet är böter och det föreslagna danska frihetsstraff.

Motionärerna ha föreslagit straffskärpning bland annat för att polismyndigheten skulle kunna företaga husrannsakan, vilket enligt motionärernas mening icke vore möjligt enligt nuvarande straffbestämmelser.

Enligt 12 § lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål må husrannsakan företas »hos den som är med skäl misstänkt för brott varå efter lag kan följa straffarbete eller fängelse». Då fängelse ingår i lotteriförordningens strafflatitud, förefinnes enligt min mening intet hinder för husrannsakan hos för »bookmaking» misstänkt person.

Något hinder att företaga anhållan av dylik person för att härigenom polismyndigheten skall beredas möjlighet till effektivare utredning synes ej heller föreligga, då ju enligt strafflagens promulgationslag i vissa fall häktning är möjligt för brott, varå ej ens strängare straff än böter kan följa.

Som framgår av motionen ha endast i ett fåtal fall illegal vadhållning vid hästsporttävlingar konstaterats här i riket. Även om utvecklingen skulle tendera att gå i samma riktning som i Danmark, anser jag, att lotteriförordningens straffbestämmelser utgöra ett tillräckligt straffhot för stävjande av en dylik tendens. Härvid kan framhållas, att straffmaximum i det danska lagförslaget, som tillkommit just för att utgöra skydd mot denna tendens, icke är högre än lotteriförordningens.

För att tillgodose ändamålet med motionen synes mig däremot lämpligt, att det i lotteriförordningens 10 § 2 st. inrycktes en bestämmelse, att illegal vadhållning vid hästsporttävlingar, s. k. bookmaking, skall anses såsom i paragrafen omförmäld försvårande omständighet, varigenom domstolarna alltid vid dylik förseelse tvingas uppta till prövning frågan, om fängelse skall ådömas, men likväl icke möjligheten att i lindrigare fall ådöma dagsböter betagas dem.

Motionärerna ha slutligen ifrågasatt, om icke även straff borde införas för den, som ingår vad hos en bookmaker.

Med hänsyn till att det allmänna rättsmedvetandet knappast torde uppfatta ett dylikt förfarande såsom ett brott samt vidare att en kriminalisering därav skulle avsevärt försvåra upptäckt och angivelse av »bookmaking», vilket ju redan nu enligt motionärernas mening är förenat med betydande svårigheter, torde ett införande av straff även för den, som ingår vad hos en bookmaker, icke vara av behovet påkallat.

Vid bedömande av möjligheterna för polis- och åklagarmyndigheterna att

effektivt ingripa mot »bookmaking» måste bland annat beaktas, att lotteriförordningen reglerar endast »för allmänheten» anordnat lotteri. Vidare är icke kriminaliserat ett förmedlande av andra personers insatser till auktoriserad totalisator. En för illegal vadhållning tilltalad, som bemöter åklagarens ansvarspåståenden med den invändningen, att han icke anordnat »bookmaking» för allmänheten utan endast för ett fåtal av honom kända personer, eller att han visst icke anordnat »bookmaking» utan endast förmedlat andra personers insatser till auktoriserad totalisator, torde i de flesta fall icke kunna fällas till ansvar, då det ju naturligtvis erbjuder synnerligen stora svårigheter ur bevisningssynpunkt för åklagaren att gendriva ett dylikt påstående.

Stockholm i åklagarmyndighetens expedition den 16 mars 1944.

BENGT ÖHMAN

t. f. e. stadsfiskal.

Bilaga G.

Till riksdagens första lagutskott.

Genom nådig remiss den 11 februari 1944 har länsstyrelsen anbefallts avge utlåtande till utskottet över motionerna nr 141 i första och nr 221 i andra kammaren om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (bookmakeri).

I anledning härav får länsstyrelsen med överlämnande av yttranden från poliskammaren i Malmö, Skånska travsällskapet och Skånska fältrittklubben anföra följande.

Yttrandena utvisa, att illegal vadhållning sannolikt förekommit vid hästsporttävlingar å Jägersro för många år sedan samt att förseelserna begåtts av danskar, vilka i sitt hemland varit kända som bookmakers.

Enligt 10 § i lotteriförordningen den 19 maj 1939, som även har avseende å vadhållning, utgöra dagsböter det normala straffet för förseelse mot förordningen, men till fängelse i högst ett år må dömas, om någon, som förut fällt till straff för förseelse mot förordningen, andra gången eller oftare beträdes med sådan förseelse eller därest omständigheterna eljest äro försvårande.

Motionärerna åsyfta, att fängelse skall utgöra det normala straffet för bookmakeri. För att denna straffart skall ingå såsom minimum i straffskalan synes böra krävas, att förseelsens art enligt gängse uppfattning är särskilt svårartad. Andra förseelser mot lotteriförordningen än illegal vadhållning kunna ur ekonomisk synpunkt sett vara lika samhällsfarliga som bookmakeri. Därför läser enligt länsstyrelsens mening starka skäl böra kunna åberopas för skärpning av straffet för bookmakeri. Endast en gång synes bookmakeri hava blivit föremål för domstols prövning här i riket. De fall, då misstanke om illegal vadhållning väckts, hava varit få och ligga långt tillbaka i tiden samt hava ej riktats mot svenska medborgare. Slutligen kan redan nu under vissa omständigheter straffet för bookmakeri bliva fängelse. Allt detta gör, att länsstyrelsen hyser stor tvekan om lämpligheten att såsom en förebyggande åtgärd stadga fängelse som normalstraff för illegal vadhållning. Blotta antagandet att förseelser av detta slag kunna förväntas komma att begås här i landet av danskar, när efter ett fredsslut förbindelserna

mellan Sverige och Danmark upptagits i samma utsträckning som före kriget, torde näppeligen vara tillfyllest. Om det framdeles skulle visa sig, att danska bookmakers driva sin verksamhet härstädes, kunde måhända till övervägande upptagas frågan, om icke utlänning, som gör sig skyldig till bookmakeri, skulle utvisas från riket i likhet med vad nu gäller för utlänning, vilken driver yrkesmässigt hasardspel.

På grund av det anförda får länsstyrelsen som sin mening uttala, att den av motionärerna begärda utredningen för närvarande icke synes vara av behovet påkallad.

Malmö i landskansliet den 1 mars 1944.

På länsstyrelsens vägnar:

E. WESSMAN.

GUNNAR ANDERSSON.

Bilaga H.

Till länsstyrelsen i Malmöhus län.

Anmodad att efter hörande av hästsportorganisationerna i Malmö avgiva yttrande över motion angående skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (bookmakeri), får poliskammaren anförda följande.

Under åren 1933 och 1934 företog polisen i Köpenhamn undersökningar beträffande förekomsten och omfattningen av illegal vadhållning vid hästsporttävlingar i Köpenhamn, därvid det konstaterades, att sådan verksamhet förekom samt att den utsträckts att omfatta även hästsporttävlingar å Jägersro vid Malmö. Vid av kriminalpolisen i Malmö med biträde av kriminalpolismän från Köpenhamn företagen undersökning å Jägersro påträffades flera danska undersåtar, som i Köpenhamn voro kända såsom illegala vadhållare (bookmakers). Någon bevisning i saken kunde emellertid icke förebringas, varför åtal icke kunde anställas. År 1939, omedelbart före krigets utbrott, företog kriminalpolisen i Köpenhamn och Malmö ånyo en undersökning å Jägersro vid Malmö. Vid de danska hästsporttävlingarna hade nämligen tränare lämnat vissa tips mot kontant ersättning och därefter låtit den tippade hästen vinna, vilket förorsakat, att oddsen blivit avsevärt högre än annars.

Det misstänktes, att något liknande skulle ha förekommit å Jägersro; och vid undersökningen framkom, att dansktalande personer erbjudit kuskar kontant ersättning för att låta en viss angiven häst vinna. Erbjudandet hade emellertid på det bestämdaste avböjts.

Illegal vadhållning synes sålunda med största sannolikhet ha förekommit i samband med hästsporttävlingar å Jägersro. En skarpt lagstiftning skulle möjligen medföra, att en del av de personer, som syssla med illegal vadhållning, av fruktan för straff skulle avhålla sig från den illegala verksamheten.

Poliskammaren har icke något att erinra mot bifall till ifrågakvarande förslag om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning.

Malmö i poliskammaren den 28 februari 1944.

YNGVE SCHAAR.

D. Bergström.

Bilaga I.

Med stöd av den erfarenhet vi vunnit, i synnerhet under åren före nuvarande krig, då danska bookmakers med stor sannolikhet opererat på Jägersro, tillstyrka vi livligt den i motionen yrkade straffskärpningen för bookmakers verksamhet vid hästtävlingar i samband med totalisatorbevillning.

Malmö den 25 februari 1944.

Skånska travsällskapet

Skånska fältrittklubben

O. von ROSEN.

C. F. PIPER.

Bilaga J.

Till riksdagens första lagutskott.

Genom nådig remiss den 11 februari 1944 har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anbefallts att till utskottet avgiva utlåtande över de motioner till in-
nevarande års riksdag, som väckts dels i första kammaren av herr Holmström m. fl. (nr 141), dels i andra kammaren av herr Pettersson i Rosta m. fl. (nr 221) om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (s. k. bookmakeri).

Med anledning härav får länsstyrelsen anföra följande.

Att illegal vadhållning i betydande omfattning förekommer vid sidan av lagligen medgivet totalisatorspel, lärer vara ovedersägligt. Sannolikheten talar för att så är fallet även här i länet, särskilt i samband med hästtävlingar på Åbyfältet vid Mölndal, ehuru något dylikt fall icke kunnat av polismyndigheterna påvisas. Brottets beskaffenhet gör det nämligen ytterst svårt att leda dess förekomst i bevis.

Just svårigheten i bevisningshänseende gör länsstyrelsen tveksam, huruvida skärpning av straffansvaret kan råda bot på den illegala vadhållnings-
trafiken. Möjligen skulle ett säkrare resultat uppnås, om — såsom motionärerna ifrågasätta — även deltagandet i vadhållningen kriminaliserades. En dylik utväg synes dock länsstyrelsen alltför främmande för rådande rättsuppfattning för att kunna av länsstyrelsen tillstyrkas.

Ifrågasättas må för övrigt, huruvida tillräckliga skäl föreligga att betrakta illegal vadhållning i samband med totalisatorspel såsom en särskild brottsart av mera kvalificerad beskaffenhet än andra förbrytelser mot lotteriförordningen. Skall en skärpning av straffansvaret i avskräckningssyfte ske, bör detta därför skäligen givas en vidsträcktare tillämpning än vad motionärerna, som närmast synas bedöma frågan från hästsportsynpunkt, avse. Väl må antagas, att de mera bagatellartade förseelserna mot lotteriförordningen som regel gälla andra former av spel, och att en viss yrkesmässighet eller i varje fall ett särskilt utpräglat förvärvssyfte utmärker vid hästtävlingar bedrivet bookmakeri; det är dock det särskilda fallets mer eller mindre svårartade beskaffenhet det gäller att bedöma. En strafflatitud av tillräcklig omfattning är med andra ord viktigare här än en uppdelning i skilda brottsgrupper. Lotteriförordningens straffbestämmelser utgöra en tydlig tillämpning av denna grundsats genom att föreskriva dagsböter som normalstraff men samtidigt utsträcka latituden ända till ett års fängelse vid återfall eller då försvarande omständigheter föreligga.

Länsstyrelsen förmenar med andra ord, att det i fråga om bookmakeri mer hänger på rättstillämpningen än på straffbestämmelserna, vilka i och för sig synas tillräckligt stränga. Att försvårade omständigheter i form just av enskilt förvärvssyfte här normalt föreligga och ofta utgöra tillräcklig grund för ådömande av fängelsestraff, synes nämligen länsstyrelsen antagligt.

Ändring av själva straffbestämmelserna i lotteriförordningen anser länsstyrelsen därför icke tillräckligt av omständigheterna påkallad. Att en skärpning där icke skäligen kan ifrågakomma utan motsvarande åtgärd i kungl. kungörelsen den 19 maj 1939 med vissa bestämmelser angående försäljning av svenska statens premieobligationer, där väl just ett med bookmakeri ganska likartat förfarande med lotteri vid sidan av det lagliga närmast åsyftas med straffbestämmelserna, synes länsstyrelsen i alla händelser påtagligt.

Om länsstyrelsen alltså vill avstyrka den föreslagna skärpningen av straffbestämmelserna för bookmakeri, har länsstyrelsen däremot intet att erinra mot att förfarandet uttryckligen beskrives bland olovliga lotteriformer i lagtexten. Möjligen kan företeelsens egenskap av rättsstridig genom en dylik åtgärd tydligare inskräpas hos allmänheten.

Göteborg i landskansliet den 22 februari 1944.

MALTE JACOBSSON

Nils Björkman.

Bilaga K.

Till sekreteraren i riksdagens första lagutskott.

Jockeyklubben och Svenska travsportens centralförbund, vilka i egenskap av ledande organisationer inom galopp- resp. travsporten hava beretts tillfälle avgiva yttrande över tvenne inom riksdagen väckta likalydande motioner nr 141 i första kammaren av herr Holmstöm m. fl. och nr 221 i andra kammaren av herr Pettersson i Rosta m. fl. om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (bookmaking), hava härmed äran anföra följande.

Organisationerna ansluta sig helt till de i motionerna framförda synpunkterna och hålla före att en skärpning av straffansvaret i berörda hänseende kraftigt skulle bidra till att stäcka de försök till illegal vadhållning (bookmaking) som förekommit och sannolikt även framdeles komma att företagas. Särskilt med hänsyn till att bookmaking i stor utsträckning synes hava förekommit i Danmark, kan det befaras att efter freden, då kommunikationerna med Danmark återupptagits, försök komma att göras att sprida denna form för vadhållning till vårt land. Den omständigheten att inga tendenser till bookmaking hittills spårats i Norge torde säkerligen äga samband med det förhållandet, att i detta land normalstraffet för sådan vadhållning är fängelse.

Såväl för de tävlingsanordnande organisationerna som för staten är det en fråga av största vikt, att icke någon del av totalisatorintäkterna genom illegala vadhållningsformer undandragas de ändamål, för vilka de ursprungligen avsetts.

Stockholm den 9 mars 1944.

Jockeyklubben, Stockholm

Svenska travsportens centralförbund

CARL E. VON PLATEN.

J. M. JACOBSON.